

разматрања и сам`доноси судове и закључке.

На крају треба рећи да човјек послје читања овога штива не може остати равнодушан према хероизму и мучеништву Дробњака. Они су као ријетко које племе у Европи водили перманентну и упорну борбу против поробљивача да би сачували своје вјерско и национално обиљежје и свој биолошки супстрат. Њихова девиза, коју саопштавају Петру I, била је: „Боље је један дан живјети у слободи...“ То нас обавезује да те догађаје са више пажње и система обрађујемо и објављујемо, да о њима пишемо и пјевамо, јер они су вјечно надахнуће и трајан примјер за све садашње и будуће генерације како се ци-

јени слобода. Због тога ова књига има своје оправдање и као историографско и као публицистичко дјело. Оно ће код сваког читаоца изазвати и интелектуалну радозналост.

Један значајан догађај из наше прошлости посматран је овдје цјеловито и са више аспеката. Уз резултате досадашњих истраживања, према којима се аутор са пажњом и критички односи, може се рећи да ова студија у цјелини и доста исцрпно обрађује све аспекте устанка у Дробњацима 1905. године. Због тога она може бити интересантна не само за стручњака већ и за ширу читалачку публику.

Перко Војиновић

ВИЗАНТИЈСКИ ИЗВОРИ ЗА ИСТОРИЈУ НАРОДА ЈУГОСЛАВИЈЕ

Византолошки институт САНУ, Београд 1986

У издању Византолошког института САНУ појавила се шеста (VI) књига из познате едиције Византијски извори за историју народа Југославије. До сада су објављене четири свеске ове серије.

Шеста књига Византијских извора за историју народа Југославије посвећена је утемељивачу едиције академику Георгију Острогорском, поводом десетогодишњице смрти.

Ова се књига састоји из предговора, скраћеница, текстова превода и опширних коментара вијести византијских писаца XIV вијека, као и осталих византијских вијести: бесједа, писама и пјесама, и на крају општег регистра и грчког индекса имена мјеста и појмова.

Ова књига доноси богате и садржајне вијести о средњовјековној Србији и њеним односима са Византијом крајем XIII и у првој половини XIV вијека. То је вријеме многоструких византијских утицаја, који су обогаћивали свијест српског средњовјековног човјека — витеза, који је на тај начин по-

стајао један од активних чинилаца византијске културне сфере. Посебно је код византијских писаца обрађено вријеме цара Душана. То је вријеме кад средњовјековна Србија проширује своју територију на југ, освајајући од Византије многе градове и области у Македонији, Албанији, Епиру и Тесалији, Акарнанији и Етолији. Душаново крунисање за цара Срба и Грка у Скопљу у априлу 1336. године биле је непосредна последица освајања византијских територија.

Обрада вијести византијских писаца дата је хронолошким редом и започета је Георгијом Пахимером, који је био учени историчар. Пахимерове вијести обухватају вријеме првих Палеолога, а превео их је и подробно коментарисао Љубомир Максимовић. Ове вијести обухватају вријеме Михаила VIII Палеолога (1252 — 1282), који настоји да поврати стари углед и супрематију у односу на јужнословенске земље, која је била нестала падом Цариграда (1204) у руке крс-

таша. Он доноси садржајне вијести о владавини краља Милутина (1282—1321), кад су односи између средњовјековне Србије и Византије били многоструки. О времену првих Палеолога говоре и вијести Теодора Метохита, познатог византијског дипломате и хуманисте с краја XIII и током првих деценија XIV вијека. Позната је његова посланица која доноси садржајне вијести о његовом посланству на српском двору и преговорима које је крајем XIII вијека водио ради склапања брака између краља Милутина и византијске принцезе Симониде и ради мира између Србије и Византије. Подробне вијести Теодора Метохита превео је и опширно коментарисао Иван Ђурић. Познато дјело Нићифора Григоре, Ромејска историја, обухвата веома велики временски преод — од 1204. до 1359. године, и мемоарски спис Јована Кантакузина превели су и студиозно коментарисали Сима Ђирковић и Божидар Ферјанчић. Посебно треба издвојити значајне и богате вијести Нићифора Григоре за прву половину XIV вијека. Мемоарски списи Јована Кантакузина описују вријеме од 1320. до 1354. године и представљају по богатству садржине и по обиму једно од најбољих свједочанстава о нашој историји које су оставили византијски писци прије и послје њега. У спису Јована Кантакузина изузетно је добро обрађен период владе цара Стефана Душана. Нићифор Григора и Јован Канта-

кузин су основни извори за историју владе цара Душана. Њихове се вијести допуњују, понекад и разилазе, и на тај начин добијају се драгоцјени подаци о односима Византијског Царства према средњовјековној Србији тога времена.

Сазнања о збивањима и појавама из друге половине XIII и прве половине XIV вијека допуњена су подацима из византијских реторских списа, писама и поезије, које је превела и веома мињуциозно коментарисала Нинослава Радошевић. Вијести византијских писаца су допуњене или су нашле потврду код ових облика византијске књижевности (реторски списи, писма и поезија). Као што је у предговору наглашено, превод и коментар реторских списа, писма и поезије био је изузетно тежак посао с обзиром на „бесједничку фразеологију испуњену митолошким и теолошким реминисценцијама“, гдје је требало уочити податке о конкретним историјским збивањима.

Значај Шесте књиге Византијских извора за историју народа Југославије јесте у томе што она доноси вијести о једном бурном и по догађајима и појавама веома богатом времену у средњовјековној Србији. Њихове вијести су поуздане, посебно вијести савременика догађаја, а било је понекад и међу њима и непосредних учесника у појединим догађајима.

Марица Маловић-Ђукић

ЈЕВТО М. МИЛОВИЋ, ПЕТАР II ПЕТРОВИЋ ЊЕГОШ,

Грађа 1830—1851, Књига 4 (1845—1847)

Титоград, 1986

Сарадњом Историјског института СР Црне Горе, НИО „Универзитетске ријечи“ и Архива Црне Горе појавила се књига дра Јевта М. Миловића „Петар II Петровић-Његош, Грађа 1830—1851, Књига 4

(1845—1847)“. Књига је штампана као посебно издање под уредништвом Јована Р. Војовића, рецензенти су академик Чедо Вуковић и др Милош Милошевић. Са изласком из штампе Књиге 4 (1845—1847) Ис-